

УДК 369.041

В. А. Зеленко

кандидат економічних наук,
доцент, доцент кафедри економічної теорії
факультету управління фінансами та бізнесу,
Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів

А. В. Стасишин

кандидат економічних наук,
доцент, виконуючий обов'язки декана
факультету управління фінансами та бізнесу,
Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів

ТРАНСФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ УКРАЇНИ: АНАЛІЗ ЗАДЕКЛАРОВАНИХ ЗМІН

У даній статті авторами здійснено аналіз ключових змін у функціонуванні системи соціального страхування в Україні. Проаналізовано основні законодавчі акти, що декларують реформу системи. Проведено аналіз еластичності надходжень соціальних внесків в залежності від зміни ставки єдиного соціального внеску. Здійснено порівняльний аналіз з країнами, де проводились подібні реформи, метою яких було зниження ставок прибуткових податків та страхових внесків, а саме: з Грузією та Росією. Результати дослідження теоретичного та практичного матеріалів дозволили визначити позитивні та негативні сторони пропонованих нововведень, зробити відповідні висновки, надати рекомендації.

Ключові слова: соціальне страхування, пенсійна система, страховий внесок, стаж, єдиний соціальний внесок, понижуючий коефіцієнт, фонд оплати праці, мінімальна заробітна плата.

Zelenko V., Stasyshyn A. TRANSFORMING SOCIAL INSURANCE SYSTEM OF UKRAINE: ANALYSIS OF THE DECLARED CHANGES

In this article the authors analyze the key changes in functioning the social insurance system in Ukraine. Basic legislative declaring pension reform are analyzed. The analysis of income elasticity of social contributions depending on changes in single social contribution rates is made. The comparative analysis of countries where similar reforms were carried out, aimed at reducing income tax rates and insurance premiums, namely Georgia and Russia is performed. The results of the study of theoretical and practical materials allowed to determine the positive and negative aspects of the suggested innovations, to make the appropriate conclusions and to prepare recommendations.

Key words: social insurance, pension system, insurance contribution, experience period, single social contribution, reduction index, payroll, minimum wages.

На тлі серйозного погіршення соціально-економічної ситуації, в державі постала нагальна потреба проведення кардинальних фундаментальних реформ. Одні з них передбачають суттєву оптимізацію державних видатків, інші – спрямовані на швидке відновлення економічного зростання шляхом трансформації вітчизняного ринкового механізму. Все це актуалізує проблему реформування системи соціального страхування в Україні під якісно новим кутом зору, оскільки передбачає як економію бюджетних коштів, так і детінізацію економіки на фоні скорочення податкового навантаження, що в свою чергу є невід'ємною складовою новітньої трансформації країни.

Вагомий внесок у дослідження системи соціального страхування здійснили ряд науковців, як от: Е.Лібанова займається дослідженням впливу демографічних чинників на систему соціального страхування в Україні; стратегічному аналізу реформ у сфері пенсійного забезпечення присвячено праці О.Ковалю, проблеми „тінізації” економіки України аналізують З.Варналій, І.Вінничук, С.Зюков, Т.Тищук, аналізу реформ податкової та соціальної сфери у Грузії присвячені праці І.Варченка, економічний ефект від податкових реформ досліджує Ю.Городніченко та ін.

Метою даної статті є аналіз урядових реформ у системі соціального страхування України заради визначення соціально-економічного ефекту від їх запровадження.

2015 рік знаменується «роком широко-масштабних реформ в Україні». Програмою уряду заплановані кардинальні зміни практично усіх сфер. Галузь соціального страхування десятиліттями потребувала фундаментального реформування. Звичайно, що певні зрушення все ж таки відбувались у даному напрямку. Однак, на превеликий жаль, на практиці у більшості випадків все зводилось швидше до коригування основних параметрів системи соціального страхування з метою стабілізації її поточного фінансового стану. Основних завдань попередніми реформами не було досягнуто.

Фундаментальне ж реформування системи соціального страхування постійно відкладалось як через об'єктивні, так і доволі суб'єктивні фактори. Впровадження в життя повноцінної тривірневої пенсійної системи відноситься до реформ з так званим «соціально-подрознюючим» ефектом, а це як відомо, для правлячої верхівки країни, яка живе «від виборів до виборів» було вкрай небажаним, оскільки довіру потенційного електорату значно легше завоювати за допомогою вдаваної стабільності, ніж проведення високо ризикових та затратних реформ, які, як

правило вимагають серйозних змін у функціонуванні ринку праці, фондовому, страховому ринках тощо. Ситуація сьогоднішнього дня є кардинально іншою ніж рік тому. Однак, це пов'язується не стільки з системою соціального страхування), а з навколишньою кон'юнктурою в країні загалом. Так, економічний стан в країні є близьким до дефолту, водночас влада бере на себе сміливість впроваджувати в життя кардинально нові реформи. Звичайно, що такі ініціативи підживлюються доволі специфічними подразниками: ендегенними – у вигляді громадського контролю з «сміттєвими контейнерами»; екзогенними – по-перше, зі сторони країн-донорів та міжнародних фінансових організацій (реформи взаємін на допомогу), по-друге, з боку Росії (ще одним фронтом у гібридній війні є побудова успішної України).

Зважаючи на ці чинники, наприкінці 2014 року владою було прийняте рішення фундаментального та структурного реформування системи соціального страхування, оскільки діюча модель тривалий час повноцінно функціонувати просто не зможе. Так, було затверджено низку важливих законодавчих актів, зокрема такі Закони України: «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування загальнообов'язкового державного соціального страхування та легалізації фонду оплати праці» [2], «Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України» № 76-VIII [4], «Про внесення змін до податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» № 71-VIII [5]. Виконання запропонованих нововведень повинне призвести до позитивного соціально-економічного ефекту системи вже у короткотривалій перспективі, який в свою чергу повинен послужити потужною базою для впровадження обов'язкового накопичувального пенсійного забезпечення та медичного страхування, розвитку аналогічних недержавних їх форм тощо.

Фактично всі нововведення спрямовані на збільшення надходжень або економії фінансових ресурсів для ПФУ, враховуючи доволі складну ситуацію із виконанням його бюджету. По-перше, розміри спеціальних пенсій скорочено з 70% до 60%. Скасовується достроковий вихід на пенсію (за 1,5 р.) через хворобу або у зв'язку із звільненням штатів. По-друге, надається право Кабінету Міністрів України (КМУ) встановлювати розміри окремих соціальних виплат, порядок перерахунку та індексації.

По-третє, суттєво підвищено частки оподаткування «великих» пенсій (з 10 тис. грн. до трьох мінімальних заробітних плат) [1; ст. 164].

По-четверте, суттєво збільшені ставки збору на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування. Так, при продажі готівкової валюти ставка збору зросла з 0,5% до 2%. Збір на ювелірні вироби тепер становитиме 10%. Звичайно, з одного боку такі заходи призначені для збільшення надходжень до ПФУ, однак, існує великий ризик ще більшого

збільшення нелегальних операцій, особливо при купівлі валютної готівки¹.

По-п'яте, позитивним моментом для прискорення розвитку економіки є продовження мораторію на перевірки контролюючими органами підприємств, установ та організацій, фізичних осіб – підприємців у 2015 та 2016 рр.

Вважається за потрібне більшу увагу приділити аналізу Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування загальнообов'язкового державного соціального страхування та легалізації фонду оплати праці» [2], оскільки його положення передбачають здійснення фундаментальних перетворень у системі соціального страхування. Зупинимось на двох найважливіших.

Перше. Фактично весь документ присвячений об'єднанню роботи фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та від нещасного випадку на виробництві та професійних захворювань. Розділ II нового Закону передбачає створення на базі Фонду від нещасного випадку на виробництві та професійних захворювань загального Фонду соціального страхування. Органи ж фонду соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності підлягають реорганізації та приєднанню. Досягнута оптимізація повинна призвести до підвищення якості надання соціальних послуг, відносин з працедавцями та функціонування системи соціального страхування загалом [2, р. II].

При здійсненні такого об'єднання фондів застосовувався іноземний досвід, зокрема в Польщі функціонує так званий ZUS, в рамках якого здійснюються такі види соціального страхування: пенсійне, на випадок хвороби, від нещасних випадків [7]. В Україні на даний час відбувається часткова консолідація фондів, зокрема тих, які виконують найбільш подібні соціальні функції. Ймовірно автори сьогоднішніх змін мають на меті спочатку довести реформування кожного з видів страхування зокрема, поетапно вирішуючи проблеми з фінансуванням, а в перспективі – за потреби здійснити їх повне об'єднання, за європейським принципом.

Окрім цього, у серпні 2015 р. міністр соціальної політики П.Розенко анонсував, що «в Україні з'являться Національні агентства зайнятості, які замінять нинішні центри зайнятості...буде створена єдина база даних, яка включатиме вакансії і національного агентства зайнятості, і приватних посередників» [8].

Особливої уваги слід приділити аналізу Закону України «Про внесення змін до розділу VIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування" щодо зменшення навантаження на фонд оплати праці», що був прийнятий у результаті тривалих дискусій щодо попередньо досліджуваного документу. Даним актом встановлені зміни у

¹ Примітка авторів

Розрахунок ЄСВ у 2015 р. (застосування коефіцієнта – 0,4)

Нарахування на ФОП підприємства – 14,852%	$5000,00 \times 0,14852 = 742,60$ грн.
Утримання із заробітної плати працівника – 3,6%	$5000,00 \times 0,036 = 180,00$ грн.
Утримання податку з доходів фізичних осіб – 15%	$(5000,00 - 180,00) \times 0,15 = 723,00$ грн.
Військовий збір – 1,5%	$5000,00 \times 0,015 = 75,00$ грн.

Джерело: авторські розрахунки

механізми нарахування та сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування.

Так, до кінця 2015 року при нарахуванні заробітної плати (доходів) практично для усіх категорій платників у сфері приватного підприємництва існує можливість застосування понижуючого коефіцієнта при сплаті ЄСВ, мінімальний розмір якого становитиме 0,4. Водночас, для використання даної пільги вимагається виконання відповідних умов: по-перше, збільшення загальної бази нарахування єдиного внеску за місяць на 20% і більше у порівнянні з 2014 р.; по-друге, після застосування коефіцієнта середній платіж на одну застраховану особу в звітному місяці повинен скласти не менше ніж середньомісячний платіж за 2014 рік; по-третє, кількість застрахованих осіб не повинна перевищувати 200% порівняно з 2014 р. Розмір застосовуваного коефіцієнта повинен становити не нижче 0,4 навіть коли під час розрахунків було отримано менше значення.

З 1 січня 2016 р. розмір коефіцієнта становитиме 0,6.

Для того, щоб показати запропоновані нововведення у дії, слід як наочний приклад провести розрахунки по нарахуванню та утриманню заробітної плати на типовому підприємстві до та після впровадження змін. Припускається, що розмір офіційно нарахованої заробітної плати становить 2000,00 грн. Для прикладу візьмемо розмір єдиного соціального внеску – 37,13% (табл. 1).

Таблиця 1

Розрахунок ЄСВ у 2014 р. (до реформи)

Нарахування на ФОП підприємства – 37,13%	$2000,00 \times 0,3713 = 742,60$ грн.
Утримання із заробітної плати працівника – 3,6%	$2000,00 \times 0,036 = 72,00$ грн.
Утримання податку з доходів фізичних осіб – 15%	$(2000,00 - 72,00) \times 0,15 = 289,2$ грн.
Військовий збір – 1,5%	$(2000,00 - 72,00) \times 0,015 = 28,92$ грн.

Джерело: авторські розрахунки

В загальному, підприємство повинно сплатити з даного розміру заробітної плати 1132,72 грн. т.з. «сукупного податку» (742,60 + 72,00 + 289,20 + 28,92), а у вигляді виплаченої заробітної плати працівник отримає 1610,08 грн. (2000,00 – 72,00 – 289,20 – 28,92). Сумарно, витрати підприємства на оплату праці даного працівника становитимуть 2742,60 грн. Працівник одержить «на руки» 58,6%, а державі буде сплачено – 41,4%.

Щоб у 2015 р. скористатись коефіцієнтом 0,4 слід збільшити базу нарахування у 2,5 рази (з 2000 грн. до 5000). Тому ставка ЄСВ 37,13% множиться на коефіцієнт 0,4 і становитиме 14,852% (табл. 2).

В загальному, підприємство повинно сплатити з даного розміру заробітної плати 1720,60 грн. т.з. «сукупного податку» (742,60 + 180,00 + 723,00 + 75,00), а у вигляді виплаченої заробітної плати працівник отримає 4022,00 грн. (5000,00 – 180,00 – 723,00 – 75,00).

Сумарно, витрати підприємства на оплату праці даного працівника становитимуть 5742,50 грн. Якщо у пропорції, то працівник одержить «на руки» 70%, а державі буде сплачено – 30%.

Розрахунок на 2016 р. проводиться аналогічно, лише відбувається коригування на коефіцієнт 0,6. В такому випадку ставка ЄСВ 37,13% становитиме 22,28%. В загальному, підприємство повинно сплатити з даного розміру заробітної плати 2092,00 грн. т.з. «сукупного податку» (1114,00 + 180,00 + 723,00 + 75,00), а у вигляді виплаченої заробітної плати працівник отримає 4022,00 грн. (5000,00 – 180,00 – 723,00 – 75,00). Сумарно, витрати підприємства на оплату праці даного працівника становитимуть 6114,00 грн. Працівник одержить «на руки» 65,78 %, а державі буде сплачено – 34,22%.

Відтак, у 2015 році дане нововведення проявить себе у наступному: збільшення отриманого офіційного заробітку у 2,5 рази (з 2000,00 грн. до 5000,00 грн.) потягне за собою збільшення соціальних та податкових платежів на 52% (1132,72 грн. до 1720,50 грн.) – на 587,78 грн.

У 2016 р. 5000,00 грн. нарахованої заробітної плати потягне за собою збільшення соціальних та податкових платежів на 80% (з 1132,72 грн. до 2092,00 грн.) – на 959,28 грн.

На наш погляд реформу із застосуванням понижуючих коефіцієнтів слід робити не тільки з ЄСВ, а з усіх без винятку нарахувань із ФОП та утримань заробітної плати, щоб кінцева сума т.з. «сумарного податку» була не більшою (зростає не суттєво) у порівнянні з роком без застосування пільг, оскільки підприємця завжди насамперед цікавить, яка його кінцева вигода, а не проміжний ефект від сплати ЄСВ. У нашому випадку по при зниженні ставок соціального внеску реформа несе доволі суттєве збільшення податкового навантаження.

Аналіз діяльності платників ЄСВ за січень-липень 2015 р. підтвердив правдивість таких припущень. Дана реформа показала мінімальний ефект.

Така ситуація може бути мінімізованою за умови відновлення економічного зростання та невідкладного й ретельного проведення системних реформ в країні: насамперед – це боротьба з корупцією, люстрація в контролюючих органах, системне зменшення податкового навантаження на оплату праці, а не тільки ЄСВ.

Перші кроки в цьому робляться міністерством фінансів. Так, профільний міністр Н. Ярьсько зазначила, що у 2018 р. буде об'єднано єдиний соціальний внесок та податок з доходів фізичних осіб із єдиною ставкою – 20%» [18].

Подальше реформування базується на принципі нового Трудового Кодексу Грузії – втручання

держави у відносини працедавця та працівника має бути мінімальним [12].

Для проведення конкретного аналізу щодо досягнення в Україні відповідного соціально-економічного ефекту від запровадження реформи ЄСВ застосуємо методу, запропоновану Ю. Городніченком, професором Каліфорнійського університету. Для цього слід провести деякі умовні розрахунки, що базуються на встановленні еластичної залежності, яка показує вплив зміни розміру ставки єдиного соціального внеску на зміну величини легальної та нелегальної заробітної плати.

Так, еластичність податкових надходжень по відношенню до ставки податку (у нашому випадку – це надходження від сплати єдиного соціального

внеску) обчислюється як:

$$\epsilon_{TR} = (\Delta R / \Delta t) * (t / R) \quad [13] \quad (1)$$

$$\epsilon_{TR} = 1 + \{ \epsilon W \times (1 / (1 - M)) - \epsilon E \times (M / (1 - M)) \} \quad [13] \quad (2)$$

де, R – офіційно задекларований оподатковуваний дохід; t – ставка єдиного соціального внеску; W – дійсно зароблений дохід (легальний та прихований); E – прихований дохід; M – частка прихованого доходу E в частці загального заробленого доходу W; $\epsilon W = (\Delta W / \Delta t) \times (t / W)$ – це еластичність дійсного заробленого доходу по податковій ставці; $\epsilon E = (\Delta E / \Delta t) \times (t / E)$ – це еластичність прихованого доходу по податковій ставці.

Окрім цього, на сьогоднішній день для даної моделі ми можемо використовувати лише запозичені готові показники еластичності ϵW та ϵE в якості екзогенних змінних, оскільки в Україні подібних експериментів з суттєвого зниження податкових ставок на жаль не проводилось. Для порівняльного аналізу використаємо досвід Грузії та Росії, оскільки у цих країнах у минулому десятилітті проводились реформи, що передбачали суттєве зниження податкового навантаження.

Так, у Росії, ще в 2001 р. була здійснена податкова реформа, через декілька років після якої можна було провести аналіз реакції бізнесу на запроваджені нововведення. Відповідно, значення ϵW становило близько - 0,05, а ϵE становило 0,4. Тобто зниження податку на 10% призвело до збільшення доходу на 0,5% та 4% відповідно [6]. Ми змушені як вихідні дані брати показники з Росії, оскільки на жаль, характер соціально-економічної кон'юнктури цієї країни є доволі подібний до української.

Для розрахунку показника еластичності слід зробити аналіз тінзації ринку праці по Україні. Зокрема вітчизняна статистика декларує лише близько 16% [16]. Більш об'єктивну оцінку дає застосування таких методів, як: «витрати населення – роздрібний товарообіг» та «метод проф. Фрідріха Шнайдера», якими користуються у своїй діяльності Світовий банк та МВФ. Зокрема, за методом проф. Шнайдера, розмір тіншових доходів населення становить близько 44% [8]. А згідно методу «витрати населення – роздрібний товарообіг», такий показник коливається в межах 43–45% [17]. Для розрахунку скористаємось значенням 44%. Відтак:

$$\epsilon_{TR} = 1 + \{ -0,05 \times (1 / (1 - 0,44)) - 0,4 \times (0,44 / (1 - 0,44)) \} = 0,59$$

Як відомо, коли значення коефіцієнта еластичності є менше одиниці, значить певне явище або процес вважається нееластичним. У нашому випадку: зниження ставки ЄСВ на 1% призводить до збільшення заробленого доходу лише на 0,59 % (сума легального та прихованого).

Як бачимо, у порівнянні із декларованими владою прогнозами, проведені розрахунки вказують на доволі скромні результати. Однак відомо, що реформи в Україні намагаються прив'язати до грузинського досвіду. Так, у Грузії у 2005р. відбулося зниження ставки соціального внеску з 33% у 2004 р. до 20% – починаючи з 2005 р. [11]. Зниження ставки соціального податку призвело до підвищення надходжень соціальних внесків з 402,2 млн. ларі у 2004 р. до 722,1 млн. ларі у 2007 р. [15]. Однак, в Грузії майже відразу після «Революції троянд» відбулось фундаментальне реформування практично усіх сфер життя, насамперед – це була боротьба з корупцією, повноцінна люстрація, реформа судів, міліції, прокуратури тощо [9].

Для наочності, проведемо подібні розрахунки показника еластичності для економіки Грузії. Оскільки нам не відомі результати реагування частки прихованої заробітної плати на зменшення ставки соціального податку для Грузії (ϵE) у даному дослідженні використаємо звичайну формулу еластичності, яка показує зміну надходжень соціальних внесків через зміну ставки соціального податку:

$$\epsilon_{TR} = (\Delta R / \Delta t) \quad (4),$$

$$\Delta R = 722,2 \text{ млн.} - 402,2 \text{ млн.} / 402,2 \text{ млн.} = 0,8; \Delta t = 20 - 33 / 33 = -0,4;$$

$$\epsilon_{TR} = 0,8 / -0,4 = -2$$

Відтак, зниження ставки соціального податку призвело до суттєвого збільшення надходжень, що і підтверджують відповідні показники бюджету Грузії за 2004 – 2007 рр. [15].

А саме головне – для України є поки що невідомим, як саме реагуватиме бізнес на податкові реформи, а від цього і залежатиме і відповідний показник еластичності. За перший рік після «Революції Гідності» в цьому плані зроблено дуже мало, і війною все тут неможливо пояснити, оскільки такі реформи вимагають не тільки фінансових ресурсів, а насамперед – політичної волі.

До прикладу, якщо реформи судочинства, прокуратури, по боротьбі з корупцією, оподаткування не почнуть реально діяти, соціально-економічний ефект від запровадження понижуючого коефіцієнта буде суттєво знівельовано.

Отримані результати проведеного дослідження дають змогу до формування таких висновків та пропозицій:

по-перше, зростання ставки збору на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування при продажі готівкової валюти з 0,5% до 2 % несе в собі ризик збільшення нелегальних операцій з купівлі валютної готівки;

по-друге, якщо до початку 2016 р. не буде створено сприятливої кон'юнктури для бізнесу, в т.ч. по стабілізації фінансового сектору і по залученні іноземних інвестицій, на окремих підприємствах, які легалізували заробітну плату можуть виникнути проблемні фінансові ситуації, оскільки з 2016 р. ставка внеску зросте через збільшення коефіцієнта до 0,6;

по-третє, у якості законодавчої пропозиції пропонується хоча б на п'ять років встановити мораторій на прийняття нормативних змін, спрямованих на підвищення ставок ЄСВ (встановлених коефіцієнтів), а також податку з доходів фізичних осіб;

по-четверте, існує висока ймовірність того, що плануючи свої офіційні видатки на оплату праці на 2015 р. бізнес зважатиме на умови 2016 р. (замість коефіцієнту 0,4 буде враховувати 0,6), що також знижує економічний ефект у 2015 р.

по-п'яте, проведені дослідження на базі розрахунку коефіцієнта еластичності заробленого доходу за ставкою ЄСВ вказує на те, що на даний час пропонуване зменшення розміру соціального внеску не призведе до бажаного зростання фінансових надходжень від сплати ЄСВ, оскільки динаміка соціально-економічної кон'юнктури в Україні є доволі негативною;

по-шосте, для досягнення запланованого успіху реформу зі сплати ЄСВ слід проводити синхронно з реформами судочинства, прокуратури, по боротьбі з корупцією, податкової системи загалом і т. ін. В протилежному випадку соціально-економічний ефект від сплати внесків за заниженою ставкою буде суттєво знівельовано.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
2. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування загальнообов'язкового державного соціального страхування та легалізації фонду оплати праці» від 28 грудня 2014 р. за № 77-VIII. Із змінами і доповненнями, внесеними Законом України від 2 березня 2015 року № 219-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T140077.html
3. Закон України «Про внесення змін до розділу VIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» щодо зменшення навантаження на фонд оплати праці» від 2 березня 2015 р. № 219-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T150219.html
4. Закон України «Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України» від 28 грудня 2014 р. за № 76-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/76-19>
5. Закон України «Про внесення змін до податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» від 28.12.2014р. за № 71-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/71-19>
6. Gorodnichenko Y., Martinez J., Vazquez, K. Sabirianova. Myth and Reality of Flat Tax Reform: Micro

Estimates of Tax Evasion Response and Welfare Effects in Russia. - *Journal of Political Economy*, Vol. 117, No. 3, June 2009, (pp. 504–554) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.jstor.org/stable/10.1086/598177>

7. Serwis informacyjny ZUS – strona główna [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zus.pl/>

8. Vinnychuk I., Ziukov S. Shadow economy in Ukraine: modelling and analysis. – *Business systems and economics*, Vol. 3 (2), 2013, p. 142–143 (141-152) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.researchgate.net/publication/269626771_Shadow_economy_in_Ukraine_modelling_and_analysis

9. Буракова Лариса. Почему у Грузии получилось. Издательство: М.: Юнайтед Пресс, 2011, 272 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://bookforall.ru/2298-burakova-larisa-pochemu-u-gruzii-poluchilos.html>

10. Розенко П. В Україні з'явиться Національне агентство зайнятості 26.06. 2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.youtube.com/watch?v=DdMMpND_JjE

11. Варченко І. Реформи в Грузії 2004–2012 років: уроки для України. 22.10.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://blogs.lb.ua/ivan_varchenko/283375_reformi_gruzii_2004_2012_rokiv.html

12. Інститут Світової Політики. Верхи не можуть: чому приклад грузинських реформ навряд чи допоможе Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://georgia.iwp.org.ua/ukr/public/97.html>

13. Городніченко Ю. Чи спрацює зниження єдиного соціального внеску / Ю. Городніченко//Українська правда. – 2015. – 12 січня [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pravda.com.ua/columns/2015/01/12/7054270/?attempt=1>

14. Законодавчі зміни у пенсійній системі з 1 січня 2015 року // Офіційний веб-сайт Пенсійного фонду України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.pfu.gov.ua/pfu/control/uk/publish/article?art_id=221302&cat_id=184068

15. Офіційний веб-сайт Національного статистичного бюро Грузії. Зведений бюджет Грузії за 2002 – 2014 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.geostat.ge/cms/site_images/_files/english/finance/General Governmentbudget

16. Офіційний веб-сайт Державного комітету статистики України (ринок праці) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>

17. Тіньова економіка в Україні: масштаби та напрямки подолання. Аналітична доповідь, видавництво: К.: НІСД, 2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/TEN.indd-532d7.pdf>

18. Яресько порівняла чинний Податковий кодекс з радянськими «Жигулями»// Слово і діло. – 2015. – 3 вересня [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.slovoidilo.ua/2015/09/03/novyna/ekonomika/yaresko-porivnyala-chynnyj-podatkovyj-kodeks-z-radyanskymu-zhyhulyamy>

References:

1. Supreme Council of Ukraine. (2010). Podatkoviy kodeks Ukrainy [Tax Code of Ukraine]. Tax Code of Ukraine, adopted on 2011, December 02, 2755-VI. Retrieved from // <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> [in Ukrainian].
2. Supreme Council of Ukraine. (2014). Pro vnesennia zmin do deiakyykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo reformuvannia zahalnooboviazkovoho derzhavnogo sotsialnogo strakhuvannia ta lehalizatsii fondu oplaty pratsi [On

amendments to some legislative acts of Ukraine on the reform of state social insurance and legalization of payroll]. Law of Ukraine, adopted on 2014, December 28, 77-VIII. Retrieved from http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T140077.html [in Ukrainian].

3. Supreme Council of Ukraine. (2015). Pro vnesennia zmin do rozdil VIII «Prykintsevi ta perekhidni polozhennia» Zakonu Ukrainy «Pro zbir ta oblik yedynoho vnesku na zahalnooboviazkove derzhavne sotsialne strakhuvannia» shchodo zmenshennia navantazhennia na fond oplaty pratsi [On amendments to Section VIII «Transitional Provisions» Law of Ukraine "On the collection and accounting of a single fee for obligatory state social insurance" to reduce the burden on the payroll]. Law of Ukraine, adopted on 2015, Murch 2, 219-VIII. Retrieved from http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T150219.html [in Ukrainian].

4. Supreme Council of Ukraine. (2014). Pro vnesennia zmin ta vyznannia takymy, shcho vtratyly chynnist, deiakykh zakonodavchyykh aktiv Ukrainy [On making amendments and ceasing to be invalid some legislative acts of Ukraine]. Law of Ukraine, adopted on 2014, December 28, 76-VIII. Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/76-19> [in Ukrainian].

5. Supreme Council of Ukraine. (2014). Pro vnesennia zmin do podatkovoho kodeksu Ukrainy ta deiakykh zakonodavchyykh aktiv Ukrainy shchodo podatkovoi reformy [On amendments to the Tax Code of Ukraine and some other legislative acts of Ukraine on tax reform]. Law of Ukraine, adopted on 2014, December 28, 71-VIII. Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/71-19> [in Ukrainian].

6. Gorodnichenko Y., Martinez J., Vazquez, K. Sabirianova. Myth and Reality of Flat Tax Reform: Micro Estimates of Tax Evasion Response and Welfare Effects in Russia. – *Journal of Political Economy*, Vol. 117, No. 3, June 2009, (pp. 504–554) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.jstor.org/stable/10.1086/598177> [In English]

7. Serwis informacyjny ZUS – strona główna [Social Insurance Information Service – Home]. – Retrieved from <http://www.zus.pl/> [In Polish]

8. Vinnychuk I., Ziukov S. Shadow economy in Ukraine: modelling and analysis. – *Business systems and economics*, Vol. 3 (2), 2013, p. 142–143 (141–152). Retrieved from http://www.researchgate.net/publication/269626771_Shadow_economy_in_Ukraine_modelling_and_analysis [In English]

9. Burakova Larisa (2011). *Pochemu u Gruzii poluchilos* [Why Georgia received]. Moscow: United Press. Retrieved from <http://bookforall.ru/2298-burakova-larisa-pochemu-u-gruzii-poluchilos.html> [In Russian]

10. Rozenko P. V Ukraini ziauytsia Natsionalne ahentstvo zainiatosti (2015, June 25). [In Ukraine a National Agency for

Employment will appear]. Retrieved from https://www.youtube.com/watch?v=DdMMpND_JE [in Ukrainian].

11. Varchenko I. Reformy v Hruzii 2004–2012 rokiv: uroky dlia Ukrainy [Reforms in Georgia of 2004–2012: Lessons for Ukraine]. Retrieved from http://blogs.lb.ua/ivan_varchenko/283375_reformi_gruzii_2004_2012_rokiv.html [in Ukrainian].

12. Institute of World Policy. Verkhny ne mozhut: chomu pryklad hruzynskykh reform navriad chy pomozhe Ukraini [Leaders cannot: why the example of Georgian reforms are unlikely to save Ukraine]. Retrieved from <http://georgia.iwp.org.ua/ukr/public/97.html> [in Ukrainian].

13. Gorodnichenko Y. (2015, January 12). Chy spratsiuiie znyzhennia yedynoho sotsialnoho vnesku [Will reduction of the single social contribution be effective]. *Ukrainska Pravda – Ukrainian Truth*. Retrieved from <http://www.pravda.com.ua/columns/2015/01/12/7054270/?attempt=1> [in Ukrainian].

14. Pension Fund of Ukraine. Zakonodavchi zminy u pensiinii systemi z 1 sichnia 2015 roku [Legislative changes to the pension system from January 1, 2015] Retrieved from http://www.pfu.gov.ua/pfu/control/uk/publish/article?art_id=221302&cat_id=184068 [in Ukrainian].

15. The official website of the National Statistics Office of Georgia. Zvedenyi biudzheth Hruzii za 2002 – 2014 r. [The consolidated budget of Georgia for 2002–2014]. Retrieved from http://www.geostat.ge/cms/site_images/_files/english/finance/General_Governmentbudget [In English].

16. The official website of the State Statistics Committee of Ukraine. Ofitsiinyi veb-sait Derzhavnoho komitetu statystyky Ukrainy (rynok pratsi) [labor market] Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].

17. Tinova ekonomika v Ukraini: masshtaby ta napriamky podolannia. Analitychna dopovid [The shadow economy in Ukraine: the scale and direction of overcoming. Analytical report], Kyiv: National Institute for Strategic Studies (2011). Retrieved from <http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/TEN.indd-532d7.pdf> [in Ukrainian].

18. Yaresko porivniuala chynnyi Podatkovyi kodeks z radianskymy «Zhyhuliamy» (2015, September 3) [Jaresko compared the current tax code with Soviet "Zhiguli"]. (Slovo i Dilo – Word and Deed) Retrieved from <http://www.slovoidilo.ua/2015/09/03/novyna/ekonomika/yaresko-porivnyala-chynnyj-podatkovyj-kodeks-z-radianskymy-zhyhuliamy> [in Ukrainian].

Науково-практичний журнал «РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА»

Науково-практичний журнал «Регіональна економіка» – це фахове науково-практичне видання, у якому висвітлюються такі теоретичні та прикладні питання: формування і реалізація державної регіональної політики в Україні, проблеми соціально-економічного життя регіонів, їх територіального розвитку, природокористування та екологічної безпеки, соціальної політики, транскордонного співробітництва, розвитку сільських територій, інвестиційно-інноваційної політики, фінансів і банківської справи.

Журнал «Регіональна економіка» включений до Переліку наукових фахових видань України

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази **Index Copernicus**, Польща – з 2012 року.

Сайт журналу: www.re.gov.ua